

Vragen bij de NDA van de provincie Utrecht – inventarisatie door SGP

Wat is het precieze doel van de Natuurdoelanalyse?

Antwoord krijgen op de vragen (zie ook powerpoint eerste infosessie):

- In welke mate zijn de Natura 2000 natuurdoelen al bereikt?
 - Is de gunstige staat van instandhouding (gSvl) gehaald?
 - Zijn de omgevingscondities gerealiseerd?
 - Zo nee, welke maatregelen zijn er dan aanvullend nodig?
-
- **Klopt het dat de natuurdoelanalyse een belangrijke rol krijgt als vervanging van de KDW in de wet?** De NDA is geen vervanging van de KDW. De KDW blijft als overheidsdoel overeind. De NDA geeft aan wat de kritische drukfactoren zijn om de gSvl te behalen. Stikstof is een van die drukfactoren die sturend zullen zijn bij de toestemmingsverlening. Momenteel onderzoekt het Rijk met betrokken partijen of en zo ja, hoe de wettelijke verankering van de KDW in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering is te vervangen door een juridisch houdbaar alternatief waarin de staat van de natuur bepalend is. De ambities op het gebied van stikstofreductie en natuurherstel blijven staan. De minister heeft voor een jaar een werkgroep ingesteld om te verkennen of er een alternatief is voor de KDW. Die in de wet een sturingsinstrument is voor het toewerken naar een gunstige staat van instandhouding volgens de Vogel- en Habitatrichtlijnen, waarbij gekeken wordt naar de condities van bodem en water, omdat dat essentiële onderdelen van de natuurkwaliteit zijn. Het lijkt voor de hand te liggen dat de NDA's een rol spelen in dit proces.
 - **Is het doel van de analyse dat op basis van de NDA wordt gekeken of het mogelijk is om vergunningen te verlenen?** Het doel van de analyse is het krijgen van inzicht in de huidige staat van de natuur in de Natura 2000-gebieden. De NDA wordt daarna als instrument gebruikt om te toetsen in het kader van de vergunningverlening. Als de instandhoudingsdoelen niet verslechteren en de instandhouding is gerealiseerd kan vergunning worden verleend.
 - **Is de NDA bedoeld om als Rijksoverheid een beeld te krijgen van de landelijke Staat van Instandhouding van soorten uit het Aanwijzingsbesluit?** Ja, deels. Maar ze zijn ook bedoeld om te weten welke maatregelen aanvullend nodig zijn om de staat van instandhouding te gaan halen.
 - **Hoe verhouden de maatregelen in de NDA zich tot elkaar? Zijn dit passende maatregelen, instandhoudingsmaatregelen, beide?** Maatregelen, gericht op het bereiken van de gunstige staat van instandhouding (hoe eerder, hoe beter ivm de juridische consequenties)
 - **Was het oorspronkelijk de bedoeling dat de NDA een 'semi juridische' status krijgen?** Nee, de NDA is een evaluatierapport met de beste ecologische kennis op dit moment. De resultaten uit de NDA worden verwerkt in het volgende Natura 2000-beheerplan. De staat van instandhouding is bepalend voor de vergunningverlening waarbij alle drukfactoren beoordeeld moeten worden.

Wat is de reikwijdte van de doelen die geanalyseerd worden?

- **Hoe werkt het systeem van landelijke staat van instandhouding en hoe dragen we daar als Utrecht doelmatig aan bij?**
 - **Wat betekent een 'goede staat van instandhouding' specifiek voor onze Utrechtse gebieden? Wanneer is dit goed en wanneer is dit niet goed? Zijn hier maatstaven voor ontwikkeld?**

Ja, daar zijn maatstaven voor ontwikkeld. Voor de habitattypen uitgedrukt in "oppervlakte" en in "kwaliteit" zijn deze beschreven in het rapport "Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied van Natura 2000-habitattypen in Nederland" (Bijlsma et al, 2014). De Favourable Reference Area (FRA) per habitatype volgt het oppervlak op het moment van plaatsing op de lijst van beschermde

gebieden, door de EU (de zogenaamde Communautaire lijst). Wat er nodig is voor de Utrechtse N2000 gebieden wordt afgeleid van wat er landelijk nodig is, aan oppervlakte en kwaliteit voor de Gunstige staat van instandhouding. Voor de Habitatrichtlijnsoorten zijn als basis voor de bepaling de populatieomvang, verspreiding en kwaliteit van het leefgebied en het toekomstperspectief de rapporten “Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van bijlage II, IV en V van de Habitatrichtlijn” (Ottburg & Van Swaay, 2014) en “Habitatrichtlijnsoorten in Natura 2000-gebieden” (Ottburg & Janssen, 2014) gebruikt; de (FRP = Favourable Reference Population). Voor de Vogelrichtlijnsoorten zijn concrete waarden beschikbaar en opgesteld door LNV en beschreven in het Aanwijzingsbesluit.

○ **Hoe monitoren we de staat van instandhouding?**

Het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) monitort op gestandaardiseerde wijze de aspecten van de gunstige staat van instandhouding van onze Vogel en Habitatrichtlijndoelen. Het NEM is daarmee dan ook de belangrijkste bron voor de zogenaamde art. 17 rapportage van Nederland aan Europa. In deze rapportage wordt aan de EU gerapporteerd hoe het staat met de landelijke staat van instandhouding van de VHR soorten. Daarnaast worden ook gegevens gebruikt van de SNL monitoring (1 x per zes jaar) en de vegetatiekarteringen die de basis vormen voor de habitattypenkaart (1x per 12 jaar). CBS kan met speciale statistische methodes ook de ~~En de~~ zogenoemde strooiwaarnemingen, die niet gestandaardiseerd worden verzameld, mede gebruiken voor het bepalen van de staat van instandhouding van soorten. In opdracht van Programma Natuur, wordt er op dit moment door alle provincies samengewerkt aan het verbeterprogramma van de VHR monitoring. Het verbeterprogramma brengt de ontwikkelingen, vernieuwingen, en mogelijke innovaties in beeld die nodig zijn om tot een robuuster landelijke natuur monitoring, informatievoorzieningen en rapportagestelsel voor de Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) te komen. Door het aangepaste stelsel kunnen we de voortgang naar en de realisatie van onze VHR-doelen *compleet* en *op tijd* monitoren, beoordelen en op meerdere schaalniveaus rapporteren: van de lokale instandhoudingsdoelstellingen van individuele natuurgebieden inclusief Natura 2000 dan wel deelgebieden, naar de landelijke staat van instandhouding. Dit stelsel noemen we *VHR Compleet*. VHR Compleet is georganiseerd rond drie vormen van monitoring: uitvoering van natuurmaatregelen, omgevingscondities en doelbereik. Planning is om in 2030 tot een volwaardige en geïntegreerde VHR compleet monitoring en rapportage te komen.

○ **Monitoren we voor elk natuurdoeltype binnen N2000 de staat van instandhouding?**

Wegen die allen even zwaar mee in de beoordeling? In de Europese toelichting (https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/Provisions_Art_6_nov_2018_nl.pdf) op artikel 6.1 van de Habitatrichtlijn staat dat voor niet van nationaal belang zijnde soorten geen doelstellingen opgelegd hoeft te worden. Hoe werkt dat in onze gebieden?

- Voor vogelsoorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn (VR) en plant- en diersoorten van bijlage I en II van de Habitatrichtlijn (HR) worden ‘speciale beschermingszones’ aangewezen. De gebieden die worden aangewezen als speciale beschermingszone worden ‘Natura 2000’ genoemd. Samen moeten deze gebieden uiteindelijk een coherent Europees ecologisch netwerk vormen. Voor deze soorten moet Nederland **actief** zorgen dat zij in een goede staat van instandhouding komen. De habitatrichtlijn heeft ook nog de zogenaamde bijlage IV en bijlage V soorten. Nederland moet voor soorten en hun voortplantings- of rustplaatsen van bijlage IV, waarvoor ons land tot het natuurlijke verspreidingsgebied behoort, beschermingsmaatregelen nemen. Dit is de passieve

soortenbescherming (onthefingverlening van ge-, en verboden), ook nationaal beschermde soorten vallen onder deze **passieve** soortenbescherming via de wet natuurbescherming die de Europese habitatrichtlijn implementeert op nationaal niveau. Voor de bijlage V soorten kunnen de lidstaten, indien nodig, maatregelen treffen om te zorgen dat het aan de natuur onttrekken en de exploitatie van deze soorten niet ten koste gaat van hun behoud. Denk bijvoorbeeld aan kikkerbiljetjes.

Zowel voor de actieve soortenbescherming (VR bijlage I, HR bijlage I en HR bijlage II), als voor de passieve soortenbescherming (HR bijlage IV, HR bijlage V, en de nationaal beschermde soorten) is er monitoring van de staat van instandhouding nodig. Bij de actieve soortenbescherming omdat het een internationale verplichting is om voor deze soorten de gunstige staat van instandhouding te bereiken en waarover gerapporteerd moet worden aan de EU. Voor de tweede categorie omdat er alleen dan een onthefing van ge-, en verboden verleent kan worden als de betreffende soorten zich in een gunstige staat van instandhouding bevinden.

- **Ten opzichte van welk moment wordt de situatie vergeleken als het oordeel slechter of beter gegeven wordt?**

Artikel 6 lid 2 van de Habitatrichtlijn (HR) geeft de verplichting dat 'verdere' verslechtering en significante verstoring moet worden voorkomen ([Procedure Natura 2000 | natura 2000](#)). Nederland meldt onder de Habitatrichtlijn een gebied aan bij de Europese Unie. De EU zet het gebied op een lijst van beschermde gebieden (de zogenaamde Communautaire lijst). Vanaf het moment van plaatsing op deze lijst geldt de bescherming van de Habitatrichtlijn. Dit is ook het referentiemoment voor het oordelen of een gebied verslechterd is.

Gebieden die aangewezen worden onder de Vogelrichtlijn worden direct aangewezen. Dit betekent dat de ecologische kenmerken van een Natura 2000-gebied niet slechter mogen worden dan het niveau ten tijde van de aanmelding van een gebied als speciale beschermingszone. De meeste Utrechtse Natura 2000-gebieden zijn in 2003 aangemeld bij de EU. De huidige situatie wordt dus met die jaren vergeleken.

Hoe dominant weegt de theorie door in de beoordeling van de haalbaarheid van natuurdoelen versus de praktijk van een gebied? Bij de aanmelding in Brussel kwalificeerden de gebieden met Habitats en soorten. Die zijn door LNV namens het Rijk vastgelegd in aanwijzingsbesluiten. Die moeten (minimaal) behouden blijven en verslechtering mag niet. Behoud en haalbaarheid van de natuurdoelen is dus gebaseerd op de praktijk ten tijde van de aanmelding. Daarmee was het geen theorie.

- **Welke doelen hanteren we in gebieden en wat is de impact van de gestelde maatregelen om doelen te halen?** We hanteren de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000 gebied zoals vastgesteld door GS (wettelijke verplichting). De impact van de maatregelen in de NDA's, om de doelen te halen, varieert per Natura2000-gebied.
- **In Zouweboezem wordt in de praktijk door beheermaatregelen (weghalen bramen en extra maaibeurt per jaar) weinig overlast ervaren van extra stikstof (informatie uit werkbezoek). Hoe wordt een dergelijke praktijksituatie waar beheer van groot belang is meegewogen in de analyse van drukfactor stikstofbelasting?** Alle drukfactoren zijn in de NDA's opgenomen. En er worden maatregelen voorgesteld die ervoor moeten zorgen dat de stikstofbelasting gaat dalen, het beheer verder geoptimaliseerd wordt en er oplossingen worden gevonden om meer water in het gebied te krijgen. Het is dus niet òf het één òf het ander, maar en, en, en.
- **Zijn er naast modelberekeningen uit Aerius ook andere maatstaven of monitoringsbronnen uit onze gebieden beschikbaar die meewegen in de beoordeling?** Ja, er wordt ook gekeken (en gemeten) aan andere relevante abiotische parameters, grondwater, oppervlaktewater,

bodem, kwaliteit en kwantiteitsaspecten. Areaal en connectiviteit, dynamiek en diversiteit en invasieve exoten.

- **Hoe is de interactie tussen verschillende maatregelen geborgd in het maatregeladvies? Bijvoorbeeld het vernatten van gebieden met calciumrijke kwel kan tegen stikstofbelasting een goede maatregel zijn.** Bij de beschrijving van de maatregelen is zeker ook naar de interacties gekeken en zijn deze beschreven. De maatregelen zijn nodig om de drukfactoren weg te nemen en zijn per VHR (habitats en soorten) uitvoerig beschreven.
- **Hebben we een beeld provinciebreed vanuit de NDA waar gebieden nu verslechteren zodat inzet in herstel vanuit de VHR hier als eerste op gericht kan worden?** Ja, dat hebben wij. Echter de gebieden waarvan de provincie Gelderland voortouwnemer van is nog niet. De provincie Gelderland is daar nog mee bezig en wij hebben daarover intensief contact. Zie ook de powerpoint eerste infosessie.
- **Is het mogelijk om voor stikstofgevoelige natuurdoeltypen een KDW-2 te formuleren en met aanvullende beheermaatregelen hier nu al verbetering te realiseren?** Nee, de huidige KDW blijft en verandert niet als alle maatregelen uitgevoerd worden. De KDW is gebaseerd op ecologische vereisten.

Planning van de NDA:

- **Hoe loopt de huidige planning van de maatregelen t.o.v. Het UPLG?** NDA's worden meegenomen in UPLG. De uitwerking van de maatregelen zal o.a. plaatsvinden in de gebiedsprocessen.
- **Klopt het wat de Ecologische autoriteit dat de NDA een eerste versie is en dat dit cyclisch verreikt gaat worden? Wat is de verwachte cyclus? En hoe verhoudt zich dit tot het advies van de commissie Remkes waarin staat dat we met de verschillende opgaven in een keer door de bocht moeten deze keer in het NPLG?** In lijn met advies Remkes: Het draait om natuurherstel: dus aan de slag met de maatregelen van de NDA's. Over de tijdplanning vindt nog overleg plaats tussen IPO en LNV en is nu nog niet duidelijk hoe dat ingevuld gaat worden
- **De EA geeft aan dat er een forse kennisagenda wacht voor provincies. Welke kennisleemte zijn wij tegenaan gelopen bij het opstellen?** De kennisleemten zijn uitvoerig beschreven in de NDA per gebied in paragraaf 9.2. Voor bijvoorbeeld Zouweboezem is de kennisbehoefte naar het voorkomen van enkele habitatsoorten als de bittervoorn en grote en kleine modderkruiper en informatie over de kwaliteitsaspecten van het leefgebied van enkele vogelsoorten. Voor het Binnenveld bijvoorbeeld is kennisbehoefte naar het functioneren van het hydrologische systeem en de bodemchemie voor de kwelgevoelige habitattypen.
- **Wat is de verwachte impact op de organisatie van een cyclische NDA?** Bedoelt u met een cyclische NDA het feit dat de adviezen van de EA en nieuwe AERIUS berekeningen jaarlijks verwerkt worden tot een nieuw rapport? De EA gaat uit van een eerste cyclus voor de Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitats waar de Kritische Depositie Waarde (KDW) wordt overschreden. De adviezen van de EA worden meegenomen in het provinciale Gebiedsplan wanneer dat beschikbaar is voor 1 juli 2023. Een volgende – tweede – cyclus NDA's zal worden opgesteld voor alle niet-stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en alle drukfactoren in die gebieden. Voor Utrecht betekent dat ook voor het Natura 2000-gebied Eemmeer & Gooimeer-zuidoever een NDA zal worden opgesteld. Tijd, planning en impact op de organisatie van een cyclische NDA worden nog afgestemd binnen IPO samen met LNV. Meerdere provincies willen naast het opstellen van het UPLG gebiedsplan, Natura 2000-beheerplan en Natura 2000-NDA niet driedubbel werk uitvoeren en efficiënt omgaan met hun capaciteit.